

บทที่ ๕

ปัจจัยค่านิยมที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์

ปัจจัยทางค่านิยมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชน มีผลทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน สิ่งที่ทำให้กลุ่มคนแตกต่างกันออกไปอาจเป็นเพราะสถานที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา ลักษณะการประกอบอาชีพ รวมไปถึงความเชื่อและทัศนคติ ในการดำเนินชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลที่มีระดับฐานะและการศึกษา สูงย่อมมีขนาดครอบครัวที่เล็กกว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่ต่ำกว่า ทั้งนี้ เพราะมีโอกาสในการรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดจนนำความรู้ แนวความคิดไปปฏิบัติ

สำหรับลักษณะการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เนื่องจากเป็นสังคมเกษตรกรรมอาศัยอยู่ในเขตชนบทที่ห่างไกลการดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างเรียบง่าย ๆ โดยมีสายสัมพันธ์แห่งความรัก ความผูกพันอยู่กับครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการผลิตและการบริโภคของสังคมกะเหรี่ยง รวมไปถึงการกำหนดพฤติกรรมความรู้สึกนึกคิดชนบทรอบนิคมประเพณี ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งแสดงออกมาให้เห็นเด่นชัดในรูปเครื่องแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูด ความรู้สึกนึกคิดสิ่งเหล่านี้จะยังไม่เปลี่ยนแปลงไว้นัก ถ้าสังคมภายนอกที่เจริญกว่าไม่เข้าไปอย่างรวดเร็ว แต่จากความเป็นจริงในปัจจุบันท้องที่ของกิ่งอำเภอสวนผึ้ง มีทรัพยากรหลายอย่าง เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ ที่ดินที่รกร้างว่างเปล่า เป็นสิ่งที่เขายวนคงดูใจให้ประชากรไทยจากท้องถิ่นอื่นทั้งในจังหวัดที่ใกล้เคียงและทางออกไปอพยพเข้าไปทำมาหากิน ทั้งเข้าไปจับจองที่ทำกินหรือซื้อที่ดินจากชาวกะเหรี่ยงในราคาถูก มีการหักล้างตางพง ป่าจึงถูกบุกรุก พื้นที่ป่าสงวนหลายแห่งในท้องที่ของกิ่งอำเภอนี้จึงกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม ขณะเดียวกันก็มีคนไทยจำนวนหนึ่งเข้าไป

เป็นแรงงานในเมืองแรกทำให้มีการพัฒนาในด้านการคมนาคมขนส่ง การไปมาติดต่อ
 ทำได้โดยสะดวกยิ่งขึ้นผู้คนจึงมีการไปมาหาสู่ เป็นผลทำให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม
 ลักษณะการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ ดังนั้นในหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยงบางแห่งที่มี
 การคมนาคมสะดวกและอยู่ไม่ห่างจากที่ตั้งของกิ่งอำเภอมากนัก จึงมีคนไทยอพยพ
 เข้าไปทำมาหากินร่วมกับชาวกะเหรี่ยง ทำให้แบบแผนในการดำเนินชีวิตของชาว
 กะเหรี่ยงเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ประเพณีบางอย่างที่ไม่เหมาะสมกับสภาพใน
 ปัจจุบัน และยึดถือปฏิบัติเฉพาะบุคคลในเขตท้องเล็กกว้างไปเช่น ประเพณีการ
 ยองสาว คนจากท้องถิ่นนี้อาจถือโอกาสสวมรอยถือเป็นของสนุกและไม่มีความรับ
 ผิดชอบ ก่อให้เกิดปัญหาการทะเลาะวิวาทและการลักขโมย ความรู้สึกยึดมั่นอยู่
 กับพวกตน ความเคร่งครัดต่อจารีตประเพณีเฉพาะหมู่เหล่าเริ่มเปลี่ยนแปลงไปบาง
 แต่ถึงอย่างไรก็ดี พวกเขาก็ยังถือตนเองว่าเป็นชนชาวกะเหรี่ยงและเป็นส่วนหนึ่ง
 ของสังคมไทยเนื่องจากว่าชาวกะเหรี่ยงบางหมู่บ้านได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็น
 เวลานานมาแล้วได้รับสัญชาติไทย แต่ที่ยังคงถือตนว่าเป็นชาวกะเหรี่ยงอยู่ได้เพราะ
 ยังใช้ภาษาพูดสืบทอด ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติบางอย่างของคนในหมู่เหล่า
 ของพวกตนไว้ได้ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อลักษณะการเจริญพันธุ์ภายในสังคม
 ของเขาได้และสิ่งที่จะนำมาพิจารณาประกอบในบั้นนี้คือ

๑. การศึกษา จะเห็นได้จากผลของการวิจัยส่วนมากพบว่า ภาวะ
 เจริญพันธุ์มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา ยิ่งถ้าระดับการศึกษาของคู่สมรสสูงขึ้น
 ภาวะเจริญพันธุ์จะลดต่ำลง เช่นจากการวิจัยที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
 พบว่าสตรีที่ไม่มีการศึกษาเลยมีบุตรเกิดรอด ๕.๕ คน ผู้จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

มีบุตรเกิดรอด ๔.๓ คน และผู้จบการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๕ ขึ้นไปมีบุตรเกิดรอด ๓.๗ คน^๑

สำหรับการศึกษาปัจจัยทางสังคมโดยเฉพาะในด้านการศึกษาของชุมชน . . .
กะเหรี่ยงจะพิจารณาแยกออกเป็น ๒ ส่วนคือ การศึกษาของสามีและการศึกษาของ
ภรรยา เพื่อพิจารณาว่าองค์ประกอบนี้มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์อย่างไร

๑.๑ การศึกษาของสามี จากการศึกษาถึงภาวะเจริญพันธุ์และ
การวางแผนครอบครัวในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย เมื่อศึกษาถึงระดับการ
ศึกษาของสามี พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางกลับกันอย่างเห็นได้ชัดคือ สตรีที่สามีไม่
ได้เรียนหนังสือมีบุตรมากกว่าสตรีที่สามีจบการศึกษามากกว่าระดับประถมศึกษาขึ้นไป^๒
และจากโครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. ๒๕๑๔ ก็ให้ผลในทำนอง
เดียวกันว่าภาวะเจริญพันธุ์สูงสำหรับสามีที่ไม่มีการศึกษาและในทางตรงข้ามภาวะ
เจริญพันธุ์จะต่ำสำหรับสามีที่มีการศึกษาสูง^๓

^๑ Amos H. Hawley and Visid Prachuabmoh, "Fertility before
the Programme Began : 1964", The Potharam Study, Research Report
No. 10, Institute of Population Studies, Chulalongkorn University,
(Bangkok : 1971), p. 23 - 25.

^๒ คณะสังคมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์
ศึกษาชุมชนและครอบครัว. มหาวิทยาลัยชิคาโก, ภาวะเจริญพันธุ์และการวางแผน
ครอบครัวในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๒๐, (เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๑) , หน้า ๔๔.

^๓ Knodel and Prachuabmoh, "The Fertility of Thai Woman,"
p.530.

สำหรับการศึกษาในหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยง (ตารางที่ ๕๔) พบว่า เมื่อพิจารณาในทุกหมวดอายุของสตรีที่สามีไม่มีการศึกษาจะมีจำนวนบุตรเกิดรอด โดยเฉลี่ย ๕.๖ คน ในขณะที่สตรีที่มีสามีเคยเข้ารับการศึกษานี้ในโรงเรียนโดยอาจจะจบการศึกษาในระดับภาคบังคับหรือพออ่านออกเขียนได้ มีจำนวนบุตรเกิดรอด เฉลี่ย ๔.๓ คน และน้อยที่สุดสำหรับสามีที่มีการศึกษามากกว่าระดับประถมศึกษาขึ้นไป โดยจะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาจากอายุของสตรีจะเป็นกลุ่มของสตรีในช่วงอายุ ตอนต้นและตอนกลาง การใช้ชีวิตสมรสน้อยกว่าสตรีในช่วงอายุสุดท้าย จึงเป็นผล ทำให้จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยลดต่ำกว่าทุกกลุ่มอายุ คือ ๓.๓ คน ดังนั้นในการ พิจารณาว่าปัจจัยทางการศึกษาของสามีจะมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่เป็นภรรยา ในจำนวนไม่น้อยเพียงใดจะต้องพิจารณาองค์ประกอบรวมโดยเฉพาะอายุของสตรี ด้วย

แต่ถ้ามาพิจารณาในแต่ละกลุ่มอายุของสตรี ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ทางด้านการศึกษาของสามีกับภาวะเจริญพันธุ์เฉพาะอย่างยิ่งจำนวนบุตรเกิดรอด จะเห็นได้ชัดเจน กล่าวคือสตรีที่สามีไม่เคยได้รับการศึกษา จำนวนบุตรเกิด รอดโดยเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มอายุจะสูงที่สุดและทวีจำนวน ถ้าสตรีที่อายุมากขึ้น เช่น สตรีอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี มีจำนวนบุตรเกิดรอดเฉลี่ย ๒.๘ คน สตรีอายุระหว่าง ๓๐ - ๔๔ ปี มีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๖.๒ คน และสตรีอายุตั้งแต่ ๔๕ ปีขึ้นไป มีจำนวนบุตรเกิดรอดถึง ๑๒.๒ คน ขณะที่สตรีที่สามีมีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา ตอนต้นจะมีจำนวนบุตรเกิดรอน้อยอย่างเห็นได้ชัดเจน คือจำนวนบุตรเกิด รอดโดยเฉลี่ย ๒.๑ คน ในกลุ่มสตรีอายุ ๑๕ - ๒๔ ปีและ ๔.๕ คน สำหรับ สตรีในช่วงอายุ ๓๐ - ๔๔ ปีและไม่ปรากฏในกลุ่มของสตรีอายุ ๔๕ ปีขึ้นไปที่สามี มีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาตอนต้น

๑.๒ การศึกษาของสตรีกะเหรี่ยง ผลของการวิจัยส่วนมากพบว่า ภาวะเจริญพันธุ์มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา กล่าวคือสตรีที่มีการศึกษาสูงขึ้นมัก จะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำลง เช่น ผลการวิจัยในประเทศไทยยืนยันว่า ปัจจัยการศึกษา

ตารางที่ ๕๔ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อสตรีหนึ่งคนจำแนกตามอายุ
ของสตรีและระดับการศึกษาของสามี

ระดับการศึกษาของสามี	อายุของสตรี			รวมทุกกลุ่มอายุ
	๑๕ - ๒๙	๓๐ - ๔๔	๔๕ ปีขึ้นไป	
ไม่เคยเรียน	๒.๘ (๔๘)	๖.๒ (๖๙)	๑๒.๒ (๕๖)	๕.๖ (๑๕๙)
ป.๔ และต่ำกว่า	๒.๓ (๕๖)	๕.๘ (๔๐)	๘.๒ (๑๒)	๔.๓ (๑๐๘)
ป.๕ และสูงกว่า	๒.๓ (๙)	๔.๕ (๘)	-	๓.๓ (๑๗)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีผลอย่างสำคัญต่อภาวะเจริญพันธุ์ โกลด์สไตน์ (Goldstein) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่าง ๑ เปอร์เซนต์จากข้อมูลสำมะโนครัวปี ๒๕๐๓ และพบวาสตรีผู้ไม่รู้อ่านหนังสือมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีผู้รู้หนังสือ และโดยทั่วไปมีความสัมพันธ์เป็นส่วนกลับระหว่างภาวะเจริญพันธุ์กับจำนวนปีที่ศึกษาลากคือ เมื่อจำนวนปีที่ศึกษาสูงขึ้น ภาวะเจริญพันธุ์จะลดลง^๑ โนเคล และวิศิษฐ์พบผลที่คล้ายคลึงกันนี้ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว พบวาสตรีในชนบทที่มีการศึกษา ๕ ปีขึ้นไป มีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยน้อยกว่าสตรีที่ไม่มีการศึกษาเลยเกือบครึ่ง^๒

ผลของการศึกษาค้างนี้จากตารางที่ ๕๕ พบว่าการศึกษาของสตรีไม่มีความสัมพันธ์กับการมีบุตรอย่างเห็นได้เด่นชัด โดยจะเห็นได้ว่าสตรีที่ไม่มีการศึกษามีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยน้อยกว่าสตรีที่มีการศึกษาในระดับประถมปีที่ ๔ และต่ำกว่าที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสตรีส่วนใหญ่ไม่รู้อ่านหนังสือหรือเรียนก็ไม่เกินการศึกษาภาคบังคับ จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรใน ๒ ระดับนี้มักจะไม่ต่างกัน ปัจจัยด้านการศึกษาของสตรีที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ก็ต่อเมื่อสตรีเรียนสูงกว่าระดับประถมศึกษาขึ้นไป

เมื่อนำอายุของสตรีเข้ามาร่วมพิจารณา พบว่าในกลุ่มสตรีอายุน้อย (๑๕ - ๒๕ ปี) สตรีที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่ามีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยน้อยกว่าสตรีที่ไม่มีการศึกษา ในขณะที่สตรีกลุ่มอายุ ๓๐ - ๔๔ ปี พบว่ามีจำนวนบุตรเกือบจะไม่แตกต่างกัน

^๑Sidney Goldstein, "The Influence of Labour Force Participation and Education of Fertility in Thailand," in Population Studies 26 (November 1972) :. 419 - 436.

^๒Knodel and Prachuabwong, "The Fertility of Thai Woman",

ตารางที่ ๕๕ จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อสตรีหนึ่งคน จำแนกตาม
การศึกษาและอายุของสตรี

ระดับการศึกษา	อายุของสตรี			
	๑๕ - ๒๔	๓๐ - ๔๔	๔๕ และมากกว่า	ทุกกลุ่มอายุ
ไม่รู้หนังสือ	๒.๗ (๖๕)	๕.๘ (๘๗)	๘.๐ (๘๗)	๕.๔ (๒๐๘)
ระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า	๒.๒ (๔๔)	๖.๐ (๑๘)	ก* (๔)	๗.๐ (๖๗)
สูงกว่าระดับประถมศึกษา - ปีที่ ๔ ขึ้นไป	ก* (๒)	-	-	ก* (๒)

ก* = ข้อมูลต่ำกว่า ๕ ราย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีจำนวนบุตรเกิดรอด ๖.๐ คน สำหรับสตรีอายุระหว่าง ๓๐ - ๔๔ ปี และไคผล
 เช่นเดียวกันในกลุ่มสตรีอายุตั้งแต่ ๔๕ ปีขึ้นไป แต่ความแตกต่างมีไม่มากนักคือ
 ๘.๐ คน สำหรับสตรีผู้ไม่รู้หนังสือและ ๘.๗ คน สำหรับสตรีที่พอจะอ่านออกเขียนได้

๒. ความเชื่อและทัศนคติในการดำเนินชีวิต ที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์

๒.๑ ทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนในเรื่องเหตุทกขรอนต่าง ๆ จาก
 การที่สังคมกะเหรี่ยงเป็นสังคมเกษตรกรรม ที่ยังล่าหลังความเจริญและอยู่ห่างไกล
 ในชนบท การยึดมั่นอยู่ในชนบประเพณีเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ โดยที่
 ชาวกะเหรี่ยงทุกเผ่าจะมีความเป็นอยู่ชนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด แตกต่างกัน
 บาง แต่สิ่งหนึ่งที่คล้ายคลึงกัน ก็คือ ความเชื่อในเรื่องโชคลาง^๑ เช่นการปลูก
 บ้านแต่ละหลังจะต้องใช้กระดูกไก่เลี้ยงหายหาทำเลที่ตั้งบ้าน เรือนหรือทางขึ้นลงบันได
 บ้านก็ต้องระวัง โดยเฉพาะเมื่อขากลับ ถ้าผู้มาเยือนทำบันไดหักเขาจะไม่พอใจและ
 ถือว่าเป็นผู้นำโชคลางออกไปจากบ้าน เรือนของเขาซึ่งจะต้องมีพิธีกรรมแก้เคล็ด
 หรือถ้ามีเรื่องทกขรอนภายในหมู่บ้านหรือครอบครัว เช่นอาจมีสมาชิกเสียชีวิตลงความ
 เชื่อของเขาที่กล่าวว่าการเจ็บไข้ได้ป่วยเกิดจากการกระทำของผีร้ายต่าง ๆ ซึ่งสิ่ง
 สติคอยตามป่าเขา แม่น้ำลำธาร เมื่อผู้ใดเกิดไม่สบายขึ้นก็จะต้องจัดพิธีเลี้ยงผี^๒
 หรือความเชื่อที่ว่า ความเจ็บป่วยเกิดจากขวัญใดขวัญหนึ่งรอนเรพเนจรไป การ
 รักษาพยาบาลจึงเกี่ยวกับการล่อให้ขวัญกลับคืนมาอยู่ที่เดิมของบ้านในร่างกายของคน
 ที่เจ็บป่วย^๓

^๑ สยามคมทอง สยามคมแห่งประเทศไทย, พี่น้องชาวเขา, หน้า ๑๖.

^๒ ขจิตกัญ บุรุษพัฒนา, ชาวเขา, หน้า ๘๘.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๘.

ความเชื่อเหล่านี้ เป็นความเชื่อที่สืบเนื่องกันมาตั้งแต่ครั้งชุมชนกะเหรี่ยง
ยังคงอยู่อย่างโดดเดี่ยว การนับถือและเซ่นไหว้ต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญ เกิด
มีพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น เมื่อผู้ใดเกิดไม่สบายขึ้นก็จะต้องจัดพิธีเลี้ยงผีโดยหมอบผีในหมู่บ้าน^๑
แต่ในปัจจุบันความเชื่อเหล่านี้ได้ย่นคลายลง สาเหตุแห่งความทุกข์ร้อนต่าง ๆ จึง
ไม่ใช่เป็นเพราะผีร้ายบันดาล หรือไปลดหล่นผีโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่เป็น
เพราะโรคภัยไข้เจ็บประกอบกับแหล่งที่อยู่อาศัยยังอยู่ทางไกลในชนบท โดยเฉพาะ
ในท้องที่ป่าเขา ซึ่งเป็นเขตระบาดของไข้มาเลเรีย การรักษาพยาบาลและการ
ป้องกันตนเองให้พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บทำได้ลำบากจึงต้องอาศัยทั้งในด้านการรักษา
ด้วยยาแผนปัจจุบันถ้าหมู่บ้านอยู่ไม่ห่างไกลนักและการประกอบพิธีกรรมที่ช่วยบำรุงขวัญ
และกำลังใจโดยถือว่าเป็นหนทางที่ีทิศทางหนึ่งในการช่วยปลดเปลื้องเหตุแห่งความทุกข์
ร้อนอันอาจจะเกิดขึ้น

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงพบว่า สิ่งที่เขาคิดว่า
เป็นเรื่องที่น่าทุกข์ร้อนมาสู่ครอบครัว หมู่บ้าน ก็คือแก๊สปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัย
และสภาวะของดินฟ้าอากาศที่มีผลต่อการประกอบอาชีพ แต่ส่วนใหญ่คำตอบที่ได้จะ
เน้นหนักไปในด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าสาเหตุอื่น ๆ ดังนั้นเมื่อถามถึงสาเหตุจึง
ได้คำตอบว่าอาจเกิดจากการฉี่ฉี่เป็นไข้ป่า โรคภัยไข้เจ็บอื่น ที่เกิดจากการ
ไม่รักษาความสะอาดของบ้านเรือนทำให้สุขภาพอนามัยไม่ดีพอและเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น
เองโดยที่พวกเขาไม่ทราบสาเหตุว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งได้แก่ภาวะฝนแล้ง
ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินชีวิตของพวกเขาโดยตรง

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๘.

ตารางที่ ๕๖ ความเชื่อในเรื่องเหตุทุกขรอนต่าง ๆ จำแนกตามอายุของ
หัวหน้าครัวเรือนและบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย

อายุ	อัตราส่วนร้อย	บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย
ความเชื่อในเรื่องเหตุทุกขรอน		

๑๕ - ๓๔

ผีดิบ	๕.๓ (๖)	๑.๕ (๖)
ไขมาเลเรียและโรคภัยอื่น ๆ	๕๓.๘ (๖๖)	๒.๔ (๖๖)
ไม่รักษาความสะอาดบ้านเรือนและ-	๘.๖ (๑๑)	๒.๘ (๑๑)
สุขภาพอนามัยไม่ดีพอ		
เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ	๑๒.๓ (๑๔)	๒.๗ (๑๔)
ผีดิบและอาจเป็นโรค	๑๔.๘ (๑๗)	๒.๒ (๑๗)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๔)	-

๒๕ปีและมากกว่า

ผีดิบ	๘.๘ (๑๖)	๔.๘ (๑๖)
ไขมาเลเรียและโรคภัยอื่น ๆ	๖๖.๘ (๑๒๑)	๕.๗ (๑๒๑)
ไม่รักษาความสะอาดบ้านเรือนและ-	๘.๓ (๑๕)	๖.๒ (๑๕)
สุขภาพอนามัยไม่ดีพอ		
เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ	๓.๘ (๗)	๗.๗ (๗)
ผีดิบและอาจเป็นโรค	๑๒.๒ (๒๒)	๖.๘ (๒๒)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๘๑)	-

ตารางที่ ๕๖ (ต่อ)

อายุ	อัตราส่วนร้อยละ		บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย	
ความเชื่อในเรื่องเหตุทุกขรอน				
<u>ทุกกลุ่มอายุ</u>				
ผีดิบ	๗.๕	(๒๒)	๓.๘	(๒๒)
ไข้มาเลเรียและโรคภัยอื่น ๆ	๖๓.๘	(๑๘๗)	๔.๖	(๑๘๗)
ไม่รักษาความสะอาดบ้านเรือนและ- สุขภาพอนามัยไม่ดีพอ	๘.๘	(๒๖)	๔.๗	(๒๖)
เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ	๗.๑	(๒๑)	๔.๔	(๒๑)
ผีดิบและอาจเป็นไข	๑๓.๒	(๓๘)	๔.๘	(๓๘)
รวม	๑๐๐.๐	(๒๘๕)		

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ ๕๖ สิ่งที่ชาวกะเหรี่ยงเห็นว่าน่าความทุกข์ร้อนมาใหญ่
 ครอบครัวยุคของเขาได้แก่ เรื่องโรคภัยไข้เจ็บโดยเฉพาะมาเดเรียซึ่งเป็นโรคที่ชาว
 กะเหรี่ยงเป็นกันค่อนข้างมากและทำให้ทองเสียชีวิตไปเป็นจำนวนไม่น้อย โดยจะ
 เห็นได้ว่าหัวหน้าครัวเรือน ทุกกลุ่มอายุให้เหตุผลในเรื่องนี้มีจำนวนค่อนข้างสูงคือ
 ร้อยละ ๖๓.๔ นอกจากเหตุนี้ชาวกะเหรี่ยงยังมีความเชื่อว่าอาจเกิดจากสิ่งทีนอก
 เหนือธรรมชาติเช่นการบันดาลของผีร้ายและอาจเป็นโรคภัยหรือไมทราบถึงสาเหตุ
 ที่เกิดขึ้นได้ อีกร้อยละ ๒๗.๔ เหตุผลสุดท้ายก็คือการไม่รักษาความ
 สะอาดของบ้านเรือนที่อยู่อาศัยรวมทั้งสุขภาพอนามัยไม่ดีพออีกร้อยละ ๘.๘
 เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละกลุ่มอายุเหตุผลในเรื่องที่เกิดขึ้นว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากการ
 บันดาลของผีร้ายและธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับเรื่องของอายุ กล่าวคือ
 หัวหน้าครัวเรือนอายุ ๑๕ - ๓๔ เป็นผู้มีเชื่อในเรื่องนี้ถึง ๓๒.๕ % ขณะที่
 หัวหน้าครัวเรือนอายุตั้งแต่ ๓๕ ปีขึ้นไป มีความเชื่อเพียง ๒๔.๘ % แสดงให้เห็น
 ว่าความเชื่อในสิ่งที่ชาวกะเหรี่ยงได้เคยยึดถือมาเช่น เรื่องโชคลางไสยศาสตร์
 ยังไม่หมดไปง่าย ๆ ในสังคมของชาวกะเหรี่ยงแม้กระทั่งคนรุ่นใหม่ ความคิดนี้จึง
 ยังเปลี่ยนไปค่อนข้างช้า ทั้งนี้เพราะการเป็นการสังคมชนบท ซึ่งต้องพึ่งพาอาศัย
 ธรรมชาติอยู่มากนั่นเอง

ถ้าพิจารณาในเรื่องบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยจำแนกออกตามสาเหตุแห่งความ
 เชื่อจะพบได้ว่า เกือบทุกสาเหตุชาวกะเหรี่ยงมีจำนวนบุตรในขนาดที่ใดเรียกกัน
 ยกเว้นสาเหตุเรื่องการผัดผีจะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
 จำนวนขอมูลที่เ็นมากเมื่อเปรียบเทียบกับสาเหตุอื่น เพราะฉะนั้นความเชื่อในเรื่อง
 เหตุทุกข์ร้อนของชาวกะเหรี่ยงจึงไม่มีความสัมพันธ์ที่แน่นอนกับภาวะเจริญพันธุ์
 แต่อาจจะมีผลกระทบมาจากสิ่งอื่น ๆ เช่น การอาศัยอยู่ในเขตชนบทที่ห่างไกลและ
 การประกอบอาชีพในลักษณะ เกษตรกรรมแบบยังชีพก็เป็นได้

ในเรื่องเหตุทุกขรอนต่าง ๆ นอกจากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอนามัยแล้วสิ่งสำคัญอันดับต่อมาก็คือแกสภาวะของลมฟ้าอากาศซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงโดยตรง เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงเกือบทั้งหมดมีอาชีพในทางเกษตรกรรมเป็นหลัก ความอยู่ดีมีสุขของชุมชนกะเหรี่ยงย่อมขึ้นอยู่กับความสำเร็จของการเพาะปลูก ฉะนั้นจึงมีพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่าง ๆ ซึ่งต้องพึ่งความช่วยเหลือจากผี เพื่อที่จะให้ชาวเพียงพอนับเป็นเรื่องสำคัญเป็นพิเศษพิธีต่าง ๆ จะถูกจัดทุก ๆ ขั้นตอนของวัฏจักรการเกษตรนับตั้งแต่การดำไรจนถึงการเอาข้าวมาเก็บในยุ้งในหมู่บ้าน

ดังนั้นเมื่อถามถึงวิธีการแก้ไขทุกขรอนต่าง ๆ อันเนื่องมาจากฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล ชาวกะเหรี่ยงซึ่งเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมที่นับถือผี ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีการนับถือทั้งศาสนาพุทธและคริสต์ก็ตาม ก็ยังคงมีความเชื่อว่าแทบทุกหนทุกแห่งจะมีผีสิงสถิตอยู่ เช่น ในป่า ในไร่หรือในหมู่บ้าน เช่น ผีบ้านเป็นผีหรือเทพารักษ์รักษาหมู่บ้านบางที่เรียกว่าเป็นผีเจ้าเมืองหรือผีเจ้าที่ ชาวกะเหรี่ยงถือว่าผีเจ้าที่นี้เป็นผีที่มีความสำคัญมาก เพราะมีความสำคัญในพิธีเกี่ยวกับการเกษตร และพิธีกรรมเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขของคนทั้งหมู่บ้าน การเลี้ยงผีเจ้าที่ซึ่งทำปีละสองครั้ง คนในหมู่บ้านทั้งหมดต้องเขารวมพิธีด้วย^๒ และโดยทั่วไปจะไร้หม้อผีเป็นผู้ประกอบพิธี แต่โดยความเป็นจริงในปัจจุบันผู้ประกอบพิธีเลี้ยงผีในหมู่บ้านถึงแก่กรรมลง เกือบหมดที่เหลือก็ชราภาพ รวมทั้งความเชื่อก็ปะปนอยู่กับศาสนาใหม่ ๆ ที่เขาไปเผยแพร่ ดังนั้นเมื่อเกิดภาวะแห้งแล้ง ชาวกะเหรี่ยงจึงใช้พิธีกรรมทั้งทางพุทธ, ไสยศาสตร์

^๑ ชาติภักย์ บรมพัฒน์, ชาวเขา, หน้า ๔๘.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘.

และความเชื่ออื่น ๆ ปันกันเช่นมีการเซ่นไหว้บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ แห่พระพุทธรูป แทนางแมวขอฝนสุดแล้วแต่ความเชื่อของแต่ละบุคคลในหมู่บ้านนั้น ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความสบายใจและคิดว่าเป็นวิธีการแก้ไขเหตุทุกขรอนโดยเฉพาะพิธีกรรมขอฝน เพื่อประโยชน์ในด้านการเกษตรกรรมโดยตรง

จากตารางที่ ๕๗ เป็นตารางแสดงอัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกออกตามอายุ วิธีการแก้ไขเหตุทุกขรอนต่าง ๆ และจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย พบว่า สิ่งที่ชาวกะเหรี่ยงกระทำเมื่อเกิดฝนฟ้าไม่ตกคองตามฤดูกาลโดยใช้พิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อบนบานให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยแก้ไขปัดเป่าเหตุทุกขรอนที่เกิดขึ้น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พวกเขา นับถือได้แก่สิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติที่เขาฟังจะรู้ได้ซึ่งใดแก่เรื่องของวิญญาณ เรื่องของความเชื่อที่ว่าแทบทุกหนทุกแห่งจะมีผีสถิตอยู่ โดยเฉพาะผีที่ชาวกะเหรี่ยงนับถือ ก็คือผีเรือนกับผีบ้าน ผีเรือนหรือผีประจำบ้านก็คือบิดามารดา ปู่ย่าตายายถึงแก่กรรมไปแล้ววิญญาณยังคงเวียนวายเป็นมาภายในบ้านเรือน และหมู่บ้านด้วยความเป็นห่วงบุตรหลานที่สืบทอดตระกูลของตนและจะคอยป้องกันให้อยู่ด้วยความสงบสุข เมื่อเกิดเหตุทุกขรอนชาวบ้านกะเหรี่ยงในแต่ละครัวเรือนจึงจัดพิธีกรรมเซ่นไหว้บรรพบุรุษ จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ชาวกะเหรี่ยงกระทำเพื่อปัดเป่าเหตุทุกขรอนต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่การบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พวกเขาเคารพบูชาร้อยละ ๒๗.๗ นอกจากนั้นได้แก่การแก้ไขปัญหาลในเรื่องฝนไม่ตกคองตามฤดูกาลซึ่งได้แก่การแทนางแมวและแห่พระพุทธรูป นับว่าเป็นพิธีกรรมที่ชาวกะเหรี่ยงได้จัดทำกันเป็นอัตราส่วนค่อนข้างสูงถึงร้อยละ ๕๔.๕ และถ้าแยกการพิจารณาออกเป็นกลุ่มอายุพบว่า ชาวกะเหรี่ยงทั้ง ๒ กลุ่มนี้ให้คำตอบที่อยู่ในทำนองเดียวกัน

ตารางที่ ๕๗ วิธีการแก้ไขเหตุทุพจรอนจำแนกตามอายุของหัวหน้าครัวเรือนและ
บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย

อายุ วิธีแก้ไขเหตุทุพจรอน	อัตราส่วนร้อย		บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย	
<u>๑๕ - ๓๔ ปี</u>				
บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์	๒๖.๘	(๑๕)	๒.๕	(๑๕)
แหพระพุทธรูป	๑.๘	(๑)	ก*	(๑)
แหนางแมว	๒๖.๘	(๑๕)	๒.๘	(๑๕)
บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์และแหพระ	๑.๘	(๑)	ก*	(๑)
บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์และแหนางแมว	๑๐.๗	(๖)	๒.๗	(๖)
แหนางแมวและแหพระ	๒๖.๘	(๑๕)	๒.๘	(๑๕)
อื่น ๆ	๕.๔	(๓)	ก*	(๓)
รวม	๑๐๐.๐	(๕๖)	-	
<u>๓๕ ปีและมากกว่า</u>				
บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์	๒๘.๒	(๓๓)	๖.๔	(๓๓)
แหพระพุทธรูป	๖.๘	(๘)	๕.๘	(๘)
แหนางแมว	๒๓.๑	(๒๗)	๕.๒	(๒๗)
บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์และแหพระ	๕.๑	(๖)	๗.๓	(๖)
บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์และแหนางแมว	๒.๖	(๓)	ก*	(๓)
แหนางแมวและแหพระ	๓๒.๕	(๓๘)	๖.๓	(๓๘)
อื่น ๆ	๑.๗	(๒)	ก*	(๒)
รวม	๑๐๐.๐	(๑๑๗)	-	

ตารางที่ ๕๗ (ต่อ)

อายุ วิธีแก้ไข เหตุทุกขزون	อัตราส่วนรอบ	บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย
ทุกกลุ่มอายุ		
บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์	๒๗.๗ (๔๘)	๕.๕ (๔๘)
แหพระพุทธรูป	๕.๒ (๘)	๕.๖ (๘)
แหนางแมว	๒๔.๓ (๔๒)	๔.๓ (๔๒)
บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์และแหพระ	๔.๐ (๗)	๖.๖ (๗)
บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์และแหนางแมว	๕.๒ (๘)	๒.๓ (๘)
แหนางแมวและแหพระ	๓๐.๖ (๕๓)	๕.๓ (๕๓)
อื่น ๆ	๒.๘ (๕)	๓.๘ (๕)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๗๓)	-

ก* = จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับการนำภาวะเจริญพันธุ์มาเปรียบเทียบ เพื่อหาความสัมพันธ์กับวิธีการแก้ไข เหตุทุกขรอนดังกล่าว สิ่งที่พบก็คือ ผู้ที่ใช้วิธีบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีบุตรโดยเฉลี่ย ๕.๖ คน แหนางแมว มีบุตรโดยเฉลี่ย ๔.๓ คน และใช้ทั้งวิธีแหนางแมวและแหพระพุทธรูปมีบุตรโดยเฉลี่ย ๕.๓ คน ซึ่งนับว่าค่อนข้างสูงทั้งนี้พิจารณาจากคำตอบส่วนใหญ่ของชาวกะเหรี่ยง แต่เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละกลุ่มอายุจำนวนบุตร เกิดโรคโดยเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กันน้อยเช่น หัวหนากวีเรือนอายุ ๑๕ - ๓๔ ปี มีบุตรเกิดรอดอยู่ระหว่าง ๒.๕ - ๒.๘ คน สำหรับวิธีการแก้ไข เหตุทุกขรอนทั้งหมด แต่สำหรับกลุ่มตั้งแต่อายุ ๓๕ ปีขึ้นไป ผู้ที่ใช้วิธีการแหนางแมวและแหพระบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีบุตรโดยเฉลี่ย ๖.๓ คนและ ๖.๘ คน

๒.๒ ทัศนคติของสตรีในเรื่องการไม่สมรส นอกจากนี้ยังคำถามที่ถามเกี่ยวกับทัศนคติในการดำเนินชีวิตของสตรีกะเหรี่ยง โดยเฉพาะการไม่แต่งงานของหญิงโสดเพราะถ้าสตรีไม่สมรสก็อาจเป็นผลทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ลดน้อยลงได้ ในสังคมของชาวกะเหรี่ยงซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่เคยปรากฏ เพราะเหตุที่ว่าเป็นชุมชนในชนบทการศึกษาน้อยโดยเฉพาะสตรี ครอบครัวไม่เห็นความจำเป็นของการศึกษาและสนับสนุนให้มีการแต่งงานตั้งแต่อายุยังไม่มากนัก เพื่อให้สตรีเข้าช่วยเป็นแรงงานซึ่งครอบครัวเป็นผู้จัดแรงงานส่วนใหญ่ในด้านการเกษตรของตนเอง ประกอบกับชายหนุ่มหญิงสาวมีสิทธิเสรีในการเลือกคู่ครองของตน จึงทำให้อัตราการอยู่เป็นโสดของหญิงมีน้อยรวมไปถึงพิธีการในงานแต่งงานไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายอะไรมาก เพียงแต่ฝ่ายเจ้าบ่าวจัดหาข้าวตอกดอกไม้ เสนาคายสำหรับผูกมือ เงินเล็กน้อยขันโสน้ำ ๑ ใบ เพื่อนำไปขอขมาผีเรือนฝ่ายหญิง บางแห่งก็มีโกศมไปถวาย ไม่ต้องมีเงินสินสอดทองหมั้น เงินค่าน้ำนมหรือค่าน้ำข้าวแต่อย่างใด เพราะฉะนั้นชาวกะเหรี่ยงจึงถือว่าการแต่งงานเป็นข้อตกลงของคนสองคนมิใช่เป็นสร้างพันธมิตร

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ ,
ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง, หน้า ๕๓.

ระหว่างกลุ่มที่สับสนฝ่ายมารดาด้วยกัน หรือระหว่างหมูนานหรือระหว่างกลุ่มสังคมขนาดใหญ่ใด ๆ บุตรจะเกิดจากการแต่งงานเท่านั้น^๑ จึงทำให้สามีและภรรยาผูกพันรักกันอย่างมั่นคงเป็นเพื่อนอีกฝ่ายหนึ่งตลอดเวลา ดังนั้นการแต่งงานจึงเกิดขึ้นจากความพอใจของทั้งสองฝ่ายรวมกัน เมื่อถามถึงทัศนคติที่มีต่อการไม่แต่งงานสตรีหลายคนจึงให้คำตอบว่าไม่เคยเห็นในสังคมของคนที่มีสตรีไม่แต่งงานและอยู่เป็นโสดไปจนชั่วชีวิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทัศนคติของชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อหญิงโสดมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพราะเหตุผลเช่น การสมรสก่อนแต่งงานอาจทำให้เกิดบุตรนอกสมรสและเชื่อว่าผีเจ้าที่จะขุ่นเคืองต่อการปฏิบัติในลักษณะเช่นนี้และเป็นผลทำให้หญิงที่ให้กำเนิดบุตรนอกกฎหมายประสบความลำบากในการหาบุตรองค์ ๆ ทำให้ต้องกลายเป็นหญิงที่หนักไปชั่วชีวิต^๒ ดังนั้นในสังคมของสตรีกะเหรี่ยงจึงเห็นว่าการไม่แต่งงานเป็นเรื่องไม่ดีนักในสายตาของคนในชุมชนโดยจะเห็นได้จากคำตอบของสตรีทุกกลุ่มอายุ ถึงร้อยละ ๖๖.๙ ในตารางที่ ๕๕ แต่ความคิดเห็นเรื่องการอยู่เป็นโสดของสตรีก็กำลังเริ่มเปลี่ยนไปโดยสตรีที่สมรสแล้วประสบกับความยากลำบากในการดำเนินชีวิตซึ่งทำให้เห็นว่าการอยู่เป็นโสดเป็นสิ่งที่สตรีไม่ต้องการของครอบครัวดูแลดูและไม่ใช่เป็นเรื่องเสียหายอีกต่อไปในสังคม มีจำนวนถึงร้อยละ ๒๗.๔ ขณะเดียวกันก็มีสตรีอีกจำนวนหนึ่งไม่แสดงความคิดเห็นถือว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคลที่ใครจะตัดสินใจกระทำอะไรลงไปก็ได้จึงให้คำตอบว่าไม่รู้ดีอะไรกับหญิงเหล่านั้นในสังคม ร้อยละ ๘.๘

^๑ ชาติภักย์ บุรุษพัฒน์, ชาวเขา, หน้า ๘๖.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

ตารางที่ ๕๘ ทศนคติของสตรีที่สมรสแล้วที่มีต่อการไม่แต่งงานของหญิง
โสด จำแนกตามอายุและบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย

อายุปัจจุบัน ที่ตนคติที่มีต่อการไม่แต่งงานของ หญิงโสด	อัตราส่วนร้อย	บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย
<u>๑๕ - ๓๔</u>		
ค	๒๘.๕ (๔๘)	๓.๕ (๔๘)
ไม่ค	๖๔.๕ (๑๑๑)	๒.๗ (๑๑๑)
เฉย ๆ	๗.๐ (๑๒)	๒.๖ (๑๒)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๗๒)	-
<u>๓๕ ปีและมากกว่า</u>		
ค	๒๖.๐ (๓๔)	๗.๖ (๓๔)
ไม่ค	๖๒.๖ (๘๒)	๖.๘ (๘๒)
เฉย ๆ	๑๑.๔ (๑๕)	๖.๗ (๑๕)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๓๑)	-
<u>ทุกกลุ่มอายุ</u>		
ค	๒๗.๕ (๘๓)	๕.๒ (๘๓)
ไม่ค	๖๓.๗ (๑๕๓)	๔.๕ (๑๕๓)
เฉย ๆ	๘.๘ (๒๗)	๔.๘ (๒๗)
รวม	๑๐๐.๐ (๓๐๓)	-

เมื่อมาพิจารณาภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีกะเหรี่ยงจำแนกตามทัศนคติที่มีต่อการไม่แต่งงานของหญิงโสดพบว่า สตรีส่วนใหญ่ที่เห็นว่าการไม่แต่งงานเป็นสิ่งที่ไม่คืนัก มีบุตรโดยเฉลี่ยต่ำกว่าเหตุผลอื่น คือ ๔.๕ คน แต่สตรีที่มีทัศนคติว่าการอยู่เป็นโสดเป็นสิ่งที่ดีไม่ต้องการ ความเป็นอิสระ ความรับผิดชอบครอบครัวและอาจกำลังเป็นผู้ประสบกับปัญหาในครอบครัวมีบุตรมากที่สุดคือ ๕.๒ คน สำหรับการพิจารณาในแต่ละกลุ่มอายุก็พบ ความสัมพันธ์ เช่นที่กล่าวมาแล้ว

๒.๓ ทัศนคติของสตรีในเรื่องการหย่าร้าง จากตารางที่ ๕๔ ได้ถ้ามองทัศนคติของสตรีที่สมรสแล้วที่มีต่อการหย่าร้างโดยจำแนกออกตามอายุปัจจุบันและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ พบว่าทัศนคติในเรื่องการหย่าร้างยังคงมีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด นั่นก็คือกลุ่มชนชาวกะเหรี่ยงยังคงยึดมั่นอยู่กับกฎธรรมเนียมนิยมประเพณีในการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียวอย่างเคร่งครัด การหย่าร้างจึงมีน้อย และสตรีเหล่านี้เกือบทั้งหมดไม่เห็นด้วยว่าทำไมพึงพอใจกับคู่สมรสแล้วควรเลิกร้างกันไป สตรีเหล่านี้อ้างสาเหตุเรื่องบุตร การทำมาหากินซึ่งต้องอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกันประกอบกับคนทั่วไปไม่เห็นด้วยกับการหย่าร้าง ปกติการหย่าร้างเกิดจากการทอดทิ้งของฝ่ายหนึ่งก่อนแล้วจะมีการตกลงกันผู้ใดหลบหนีไป อาจเป็นสามีหรือภรรยาให้หย่าขาดแทนอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยาก การแต่งงานใหม่หลังการหย่าร้างหรือการตายของคู่สมรสมีน้อยและพอมายมักหาคู่ครองใหม่ยาก ด้วยหญิงกะเหรี่ยงเกรงว่าเมื่อแต่งงานไปแล้วจะถูกทอดทิ้งเหมือนกับภรรยาคนแรก^๒ ดังนั้นชีวิตสมรสของชาวกะเหรี่ยงจึงมีความมั่นคง^๓ จากตารางที่ ๕๔ แสดงให้เห็นว่าทัศนคติในเรื่องการ

^๑ ขจักษ์ บุรุษพัฒน์, ชาวเขา, หน้า ๕๗.

^๒ สมาคมทองสมุทแห่งประเทศไทย, พี่น้องชาวเขา, หน้า ๕๓.

^๓ ขจักษ์ บุรุษพัฒน์, เรื่องเดียวกัน.

ตารางที่ ๕๕ ทัศนคติที่มีต่อการหย่าร้าง จำแนกตามอายุของสตรีและบุตร
เกิดรอดโดยเฉลี่ย

อายุ ทัศนคติของสตรี	อีกราวร้อยละ		บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย	
<u>๑๕ - ๓๔</u>				
ควร	๕.๕	(๑๗)	๒.๓	(๑๗)
ไม่ควร	๕๐.๕	(๑๖๓)	๓.๑	(๑๖๓)
รวม	๑๐๐.๐	(๑๘๐)	-	
<u>๓๕ ปีและมากกว่า</u>				
ควร	๘.๐	(๑๒)	๗.๓	(๑๒)
ไม่ควร	๕๒.๐	(๑๓๘)	๗.๑	(๑๓๘)
รวม	๑๐๐.๐	(๑๕๐)	-	
<u>ทุกกลุ่มอายุ</u>				
ควร	๘.๘	(๒๙)	๔.๓	(๒๙)
ไม่ควร	๕๑.๒	(๓๐๑)	๔.๘	(๓๐๑)
รวม	๑๐๐.๐	(๓๓๐)		

ศูนย์วิจัยทรัพยากรบุคคล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หย่าร้างในสังคมกะเหรี่ยงยังคงไม่เปลี่ยนแปลงคือมีถึงร้อยละ ๕๑.๒ ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากกรณีบุตรและใช้ชีวิตรวมกันการทำงานต้องพึ่งพาอาศัยอยู่ตลอดเวลาทำให้สตรีมีภาวะเจริญพันธุ์สูง คือมีถึง ๔.๕ คน สตรีที่มีทัศนคติว่าควรหย่าร้างเมื่อไม่พอใจกับบุตรมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่า คือมีบุตรโดยเฉลี่ย ๔.๓ คน ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนในกลุ่มสตรีอายุน้อย แต่เมื่อสตรีผ่านชีวิตสมรสมานานไม่ว่าจะเป็นทัศนคติใดสตรีก็ได้มีบุตรในจำนวนมากและไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย

จากการที่ชีวิตสมรสของชาวกะเหรี่ยงมีความมั่นคง สามีภรรยาใช้ชีวิตสมรสอยู่ด้วยกันเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ผู้คนรักกันอย่างแน่นแฟ้น เป็นเพื่อนของอีกฝ่ายหนึ่งตลอดเวลา ทำให้ระยะเวลาการสมรสเนิ่นนานซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้ภาวะเจริญพันธุ์สูงได้

๒.๔ ทัศนคติในการเลือกคูครองของสตรี ขณะเดียวกันก็มีคำถามเกี่ยวกับทัศนคติในการเลือกคูครองของหญิงที่สมรสแล้ว จำแนกตามอายุและจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย (จากตารางที่ ๖๐) เมื่อดูจากทุกกลุ่มอายุของสตรี จะเห็นได้ว่าสตรีเลือกคูครองโดยคำนึงถึงสถานภาพในด้านการศึกษา มีข้อมูลเล็กน้อยมากจึงไม่อาจนำมาหาค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรได้ สตรีที่เลือกคูครองโดยคำนึงถึงความชั้นชั้นแข็งมืออยู่มากที่สุดคือ ๕๕.๒% จะเป็นกลุ่มสตรีที่มีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ๕.๒ คน และเมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มอายุของสตรีก็พบผลดังที่กล่าวมา ยกเว้นสตรีอายุระหว่าง ๑๕ - ๓๔ ปี

๒.๕ ทัศนคติของสตรีในเรื่องชนบประเพณีต่าง ๆ ในหมู่บ้าน จากการที่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงไม่ค่อยชอบงัดข้อเดี๋ยวก่อไปเนื่องมาจากการอพยพโยกย้ายของชาวไทยเข้ามาอยู่ในถิ่นอำเภอสวนผึ้งมากขึ้น ทำให้มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อทัศนคติของชาวกะเหรี่ยงโดยเฉพาะในชุมชนที่อยู่ไม่ห่างไกลจากเส้นทางคมนาคม

ตารางที่ ๖๐ บุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อสตรีหนึ่งคนจำแนกตามอายุและ
ทัศนคติที่มตอการ เลือกคูครองอันดับที่ ๑

อายุ ทัศนคติที่มตอการ เลือกคูครอง	อัตราส่วนร้อย		บุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย	
<u>๑๕ - ๒๔ ปี</u>				
บุคลิกลทาทาง	๓.๕	(๕)	๑.๕	(๕)
การศึกษา	๑.๔	(๒)	ก *	(๒)
ความประพฤติ	๓๘.๒	(๕๕)	๒.๓	(๕๕)
ความขยันขันแข็ง	๔๖.๕	(๖๗)	๒.๔	(๖๗)
ฐานะ	-	-	-	-
ใจดีเอื้อเฟื้อ	๖.๓	(๘)	๓.๘	(๘)
ใจตรงกันและมีความสงสาร	๔.๒	(๖)	๒.๐	(๖)
รวม	๑๐๐.๐	(๑๔๔)	-	-
<u>๓๐ - ๔๔ ปี</u>				
บุคลิกลทาทาง	๗.๑	(๗)	๕.๑	(๗)
การศึกษา	๑.๐	(๑)	ก *	(๑)
ความประพฤติ	๓๕.๔	(๓๕)	๕.๘	(๓๕)
ความขยันขันแข็ง	๔๔.๔	(๔๔)	๗.๘	(๔๔)
ฐานะ	๑.๐	(๑)	ก *	(๑)
ใจดีเอื้อเฟื้อ	๖.๑	(๖)	๖.๖	(๖)
ใจตรงกันและมีความสงสาร	๕.๑	(๕)	๔.๔	(๕)
รวม	๑๐๐.๐	(๘๘)	-	-

ตารางที่ ๖๐ (ต่อ)

อายุ
ทัศนคติที่มีต่อการเลือกคูครอง

อัตราส่วนร้อย

บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย

๔๕ ปีขึ้นไป

บุคลิกภาพทาง	๔.๗	(๓)	ก *	(๓)
การศึกษา	-		-	-
ความประพฤติ	๒๐.๓	(๑๓)	๑๓.๗	(๑๓)
ความขยันขันแข็ง	๖๘.๖	(๔๔)	๗.๘	(๔๔)
ฐานะ	-		-	-
ใจดีเอื้อเฟื้อ	๑.๖	(๑)	ก*	(๑)
ใจตรงกันและมีความสงสาร	๔.๗	(๓)	ก*	(๓)
รวม	๑๐๐.๐	(๖๔)	-	

ทุกกลุ่มอายุ

บุคลิกภาพทาง	๔.๔	(๑๕)	๔.๘	(๑๕)
การศึกษา	๐.๘	(๓)	ก*	(๓)
ความประพฤติ	๓๐.๔	(๑๐๓)	๔.๓	(๑๐๓)
ความขยันขันแข็ง	๕๕.๒	(๑๘๗)	๕.๒	(๑๘๗)
ฐานะ	๐.๓	(๑)	ก*	(๑)
ใจดีเอื้อเฟื้อ	๔.๗	(๑๖)	๔.๕	(๑๖)
ใจตรงกันและมีความสงสาร	๔.๑	(๑๔)	๔.๒	(๑๔)
รวม	๑๐๐.๐	(๓๓๘)	-	

ก* =จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๖๑ ทศนคติต่อประเพณีในหมู่บ้านจำแนกตามอายุของสตรีและบุตร เกิด
โรคโดยเฉลี่ย

อายุ
ทศนคติของสตรี อัตราส่วนร้อย บุตรเกิดโรคโดยเฉลี่ย

๑๕ - ๓๔

เป็นสิ่งที่เคยชินในการปฏิบัติ	๓๘.๘ (๕๘)	๒.๘ (๕๘)
เท่าที่ปฏิบัติมา ยังเห็นว่าเป็นที่ควร	๑๒.๕ (๑๘)	๒.๗ (๑๘)
มีคนอื่นเข้ามาปะปนอยู่มากควรแก้ไข	๑๕.๑ (๒๓)	๓.๑ (๒๓)
ความเจริญจากที่อื่นแผ่ขยายเข้ามา	๘.๘ (๑๕)	๓.๕ (๑๕)
เป็นสิ่งที่ล้าสมัยในการปฏิบัติ	๒๓.๗ (๓๖)	๒.๘ (๓๖)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๕๒)	-

๓๕ ปีและมากกว่า

เป็นสิ่งที่เคยชินในการปฏิบัติ	๓๓.๓ (๔๓)	๖.๖ (๔๓)
เท่าที่ปฏิบัติมา ยังเห็นว่าเป็นที่ควร	๑๓.๒ (๑๗)	๗.๖ (๑๗)
มีคนอื่นเข้ามาปะปนอยู่มากควรแก้ไข	๒๕.๖ (๓๓)	๗.๐ (๓๓)
ความเจริญจากที่อื่นแผ่ขยายเข้ามา	๑๐.๑ (๑๓)	๗.๑ (๑๓)
เป็นสิ่งที่ล้าสมัยในการปฏิบัติ	๑๗.๘ (๒๓)	๗.๕ (๒๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๒๘)	-

ทุกกลุ่มอายุ

เป็นสิ่งที่เคยชินในการปฏิบัติ	๓๖.๓ (๑๐๒)	๔.๔ (๑๐๒)
เท่าที่ปฏิบัติมา ยังเห็นว่าเป็นที่ควร	๑๒.๘ (๓๖)	๕.๑ (๓๖)
มีคนอื่นเข้ามาปะปนอยู่มากควรแก้ไข	๑๘.๘ (๕๖)	๕.๔ (๕๖)
ความเจริญจากที่อื่นแผ่ขยายเข้ามา	๑๐.๐ (๒๘)	๕.๒ (๒๘)
เป็นสิ่งที่ล้าสมัยในการปฏิบัติ	๒๓.๐ (๕๘)	๔.๖ (๕๘)
รวม	๑๐๐.๐ (๒๘๑)	-

ประเพณีหลาย ๆ อย่างของชาวกะเหรี่ยงได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อยเพียงใด สตรีมีทัศนคติอย่างไรต่อชนบประเพณีที่ปฏิบัติเฉพาะในหมู่บ้านของพวกเขา สตรีกะเหรี่ยง ให้ความสำคัญแตกต่างกัน เช่น เกิดความเคียดชังใน ประเพณีที่เคยปฏิบัติมาจะเป็น คำตอบที่ได้มากที่สุดคือร้อยละ ๓๖.๓ สตรีมีบุตร ๔.๔ คน สตรีบางกลุ่มมีความคิดเห็น ว่าประเพณีบางอย่างควรเลิกปฏิบัติเพราะเป็นสิ่งล้าสมัยมีอยู่ร้อยละ ๒๑.๐ มีบุตร ๔.๖ คน และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการที่คนนอกเข้ามาปะปนอยู่มากทำให้เกิด ความไม่เข้าใจกันระหว่างชาวกะเหรี่ยงและผู้ที่อพยพเข้ามาใหม่จึงควรแก้ไขชนบ ประเพณีเสียใหม่มีอยู่ร้อยละ ๑๔.๘ และเป็นเหตุผลที่สตรีกะเหรี่ยงมีบุตรเกิดรอด โดยเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ๕.๔ คน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความแปรผันไปเมื่อพิจารณา ในแต่ละกลุ่มอายุของสตรีทั้งนี้อาจ เป็นเพราะคำถามไม่ชัดเจน

โดยสรุปแล้วลักษณะการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงได้เริ่มเปลี่ยนแปลง ไปบ้างแล้วถ้าได้มีการติดต่อกับชุมชนภายนอกมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงก็จะเป็น ไปรวดเร็วขึ้น ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อลักษณะการดำเนินชีวิตและภาวะเจริญพันธุ์ได้

๒.๖ จำนวนครั้งของการสมรสของสตรี ถึงแม้ว่าสตรีจะสิ้นสุดสภาพของ การสมรสด้วยการหย่า แยกกันอยู่หรือการเป็นหม้ายก็ตาม สตรีอาจสมรสใหม่ได้ ถ้าสังคมนั้นไม่ตั้งข้อรังเกียจหญิง สำหรับสังคมกะเหรี่ยงลักษณะของประเพณีดั้งเดิม นิยมการมีครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียว และไม่นิยมการสมรสมากกว่า ๑ ครั้ง แต่ในเวลาเดียวกันสตรีอาจต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะกำลังแรงงานจาก ชาย เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพเป็นแรงผลักดัน ที่สำคัญที่ทำให้สตรีต้องสมรสมากกว่า ๑ ครั้งขึ้นไป จากผลของการวิจัยในตารางที่ ๖๒ สตรีกะเหรี่ยงทุกกลุ่มอายุสมรสเพียงครั้งเดียวถึงร้อยละ ๔๔.๖ สตรีมีบุตร โดยเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ๔.๓ คน และถ้าสตรีใช้ชีวิตสมรสมากกว่า ๑ ครั้งขึ้นไป สตรีจะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูงขึ้นตามจำนวนครั้งของการสมรสกล่าวคือ สตรีที่ใช้ ชีวิตสมรส ๒ ครั้ง มีเพียง ๑๒.๔ % จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๕.๑ คน

และสตรีที่ใช้ชีวิตสมรสตั้งแต่ ๓ ครั้งและมากกว่าซึ่งมีอยู่เพียง ๒.๖ % มีบุตรเฉลี่ยถึง ๖.๔ คน

เมื่อมาคูณผลของการวิจัยในแต่ละกลุ่มอายุของสตรีจะพบความสัมพันธ์ดังกล่าวเฉพาะในช่วงอายุตอนต้นของสตรี (๑๕ - ๓๕ ปี) สำหรับสตรีอายุตั้งแต่ ๓๕ ปีขึ้นไป สตรีใช้ชีวิตสมรสอยู่รวมกันกับสามีตลอดเวลาทำให้มีภาวะเจริญพันธุ์ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะสตรีที่ใช้ชีวิตสมรส ๑ ครั้ง มีบุตรโดยเฉลี่ยถึง ๖.๕ คน แต่ความแตกต่างมีไม่มากนัก

จากการพิจารณาปัจจัยทางสังคมทั้งในสถานภาพทางการศึกษาตลอดจนทัศนคติของสตรีและสามีชาวกะเหรี่ยง จะเห็นได้ว่าการเป็นสังคมชนบทที่ห่างไกลจากความเจริญและอยู่ในท้องถิ่นที่ทุรกันดาร ทำให้ประชากรส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตอาศัยเกษตรกรรมชาติ ความเชื่อถือโศกกลาง การนับถือผี เชนไหว วิญญาณบรรพบุรุษยังมีอยู่โดยที่ชาวกะเหรี่ยงกระทำควบคู่กันไปกับการนับถือทั้งพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา ประเพณีเฉพาะในชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปสืบเนื่องมาจากการติดต่อด้านกับบุคคลภายนอกหมู่บ้านมากขึ้น โดยเฉพาะในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ไม่ห่างไกลนัก จากแบบแผนชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกันทำให้สตรีกะเหรี่ยงมีทัศนคติต่อการแต่งงาน คือการสร้างหลักฐานของชีวิต สตรีจึงเข้าสู่ชีวิตสมรสมากกว่าการอยู่เป็นโสดและอยู่รวมกันกับคู่สมรสตลอดเวลา จึงเป็นผลทำให้สตรีกะเหรี่ยงมีภาวะเจริญพันธุ์ค่อนข้างสูง

ตารางที่ ๖๒ จำนวนครั้งการสมรสจำแนกตามอายุของสตรีและบุตร
เกิดรอดโดยเฉลี่ย

อายุของสตรี จำนวนครั้งของการสมรส	อัตราส่วนร้อย	บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย
<u>๑๕ - ๓๔</u>		
๑ ครั้ง	๕๓.๘ (๑๘๒)	๒.๘ (๑๘๒)
๒ ครั้ง	๕.๗ (๑๑)	๓.๐ (๑๑)
๓ ครั้งและมากกว่า	๐.๕ (๑)	ก *
รวม	๑๐๐.๐ (๑๙๔)	-
<u>๓๕ ปีและมากกว่า</u>		
๑ ครั้ง	๗๒.๗ (๑๐๘)	๖.๘ (๑๐๘)
๒ ครั้ง	๒๒.๐ (๓๓)	๕.๘ (๓๓)
๓ ครั้งและมากกว่า	๕.๓ (๘)	๖.๔ (๘)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๕๐)	-
<u>ทุกกลุ่มอายุ</u>		
๑ ครั้ง	๘๔.๖ (๒๘๑)	๔.๓ (๒๘๑)
๒ ครั้ง	๑๒.๘ (๔๔)	๕.๑ (๔๔)
๓ ครั้งและมากกว่า	๒.๖ (๘)	๖.๔ (๘)
รวม	๑๐๐.๐ (๓๘๔)	-

ก * = จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย